

OKRAJŠAVE V SLOVENŠČINI: PRAVOPIJNI SLOVAR IN PRAVILA

Aleksandra Bizjak Končar

Helena Dobrovoljc

Uvod

Okrajšave kot jezikovni pojav so univerzalne, značilne za pisni jezik. Da je nabor okrajšav odprta množica, potrjuje tudi definicija okrajšave v *Enciklopediji slovenskega jezika*: »Za daljši čas družbeno sprejeta možnost pisanja nekaterih pogostih besed brez njihovega končnega dela« (Toporišič 1992: 162). Z uporabo besednih zvez »za daljši čas« in »družbeno sprejeta možnost« avtor sporoča, da je razumevanje okrajšav dogovornega značaja in se sčasoma tudi spreminja. Zato je ena temeljnih nalog slovarske prenove pravopisnih okrajšav aktualizacija in dopolnitev nabora okrajšav glede na *Slovenski pravopis 2001* (v nadaljevanju SP 2001). Upoštevajoč utemeljevalno-aplikativno zasnovo, ki je pri pravopisnih delih v slovenščini in večini primerljivih evropskih jezikov že tradicionalno prisotna, je slovarska prenova hkrati informacija o premikih v jezikovni rabi in tako gradivsko izhodišče za prenovljena pravopisna pravila.

V prispevku je predstavljen nabor okrajšav, ki je bil pripravljen na Inštitutu za slovenski jezik ob nastajanju spletne verzije *Slovarja pravopisnih težav* (v nadaljevanju SP 2014–).¹ Da bi dosegli čim večjo preglednost razpravljanja, so prenovitvene in dopolnitvene spremembe v slovarskem naboru okrajšav prikazane z uporabo problemskih smernic. Ob tem dobimo vpogled v premike v jezikovni rabi, ki so se v jeziku zgodili po letu 2001 in vplivajo na premislek o dopolnitvi pravopisnih členov (§ 249, 595, 596, 597, 598, 1025), vezanih na okrajšave v veljavnih pravopisnih pravilih.

---

1 *Slovar pravopisnih težav* je opredeljen kot »rastoči slovar«, saj nastaja vzporedno ob prenovi pravopisnih pravil. Redakcije so podane kot predlogi (ta del spletišča je zasnovan dinamično, z oznako »predlog«), po potrditvi Pravopisne komisije pri SAZU <<http://pravopisna-komisija.sazu.si>> kot standardizacijskega telesa pa bodo v spletnem slovarju kategorizirani z oznako »potrjeno« oz. »sprejeto«. Dokončno normativno veljavnost dobi normativni priročnik ob potrditvi vseh gesel in javnem sprejetju pripadajočih pravopisnih pravil.

1 Okrajšave v jeziku v različnih zgodovinskih obdobjih

Okrajšave lahko preučujemo z dveh vidikov: z vidika neposredne obravnave, torej z analizo avtentičnih besedil v posameznih jezikih, ali z vidika posredne obravnave, torej s prikazom bistvenih dognanj pravopisne prakse in jezikoslovne znanosti. In čeprav so na prvi pogled posredne obravnave manj privlačne, pa šele združitev obeh pogledov omogoča označitev jezikovnih teženj, ki imajo vpliv na sprejetje načelnih odločitev o okrajšavi besed v besedilih in posledično na ustaljenost rabe. Zato se bomo v nadaljevanju pri izbirnem prikazu tuje in domače literature osredotočili najprej na obravnave okrajšav v različnih zgodovinskih obdobjih, da bi ob tem ugotovili konstante, ki jih je treba upoštevati in ki vodijo k večji jezikovni ustaljenosti.

Slovenski pravopisni priročniki od Levca dalje (1899, 1920, 1935 (1937), 1950, 1962, 2001) obravnavajo okrajšave v pravopisnih členih, ki se nanašajo na pisna znamenja ali ločila, in sicer na uporabo pike.² Utemeljevalno o okrajšavah največ izvemo pri Levcu (**SP 1899**). Levec v pravopisnih pravilih (§ 690–694) zajame kategorizacijo, ki jo navajajo tudi mednarodne obravnave okrajšav iz 19. stoletja (prim. Chasant 1970). Glede na obliko okrajšave uvede razlikovanje med:

- a) okrajšavami, pri katerih se ohranja samo prva črka besede (§ 691),
- b) okrajšavami, ki so tvorjene iz prve in zadnje črke besede (§ 692), in
- c) okrajšavami, ki vsebujejo več začetnih črk besede (§ 693).

V okviru posamezne kategorije so bila pravila še podrobneje določena. Okrajšave, ki vsebujejo več začetnih črk besede, se končajo na soglasnik. Okrajšave, tvorjene iz prve in zadnje črke besede, pa se lahko končajo na samoglasnik le v primeru, ko se poleg prvega soglasnika v okrajšavo zajame zadnji zlog (npr. *gpa.* – *gospa*). Člen 695 nato prinaša seznam najpogosteje rabljenih okrajšav, sledita pa še člena o okrajšavah lastnih imen (§ 696) in pisavi simbolov (§ 697). Že navedeno gradivo, ki še zdaleč ni izčrpno, nas torej dovolj očitno opozarja, da je Levec vplival na vse nadaljnje pravopisne obravnave okrajšav v pravopisnih pravilih. Okrajšave so vedno navedene v poglavju o rabi pike (1920, 1935, 1935, 1950, 1962, 2001), čeprav se razlaganju različnih kategorij tvorbe okrajšav ne posveča več pozornosti.

Tudi Levčev seznam najpogosteje rabljenih okrajšav je bil pomemben za vse nadaljnje pravopise (SP 1899: 101). Na osnovi njegovega seznama, ki je predstavljal sestavni del pravopisnih pravil, so bili v vseh naslednjih pravopisih v skoraj nespremenjeni obliki oblikovani sezname okrajšav. Breznik (SP 1920) je dodal na seznam še simbole, Breznik in Ramovš (SP 1935) sta

.....

2 Pri tem je treba opozoriti, da so bile okrajšave obravnavane skupaj s simboli in kraticami ter drugimi znamenji vse do *Načrta pravil za novi slovenski pravopis* (1981), ko je bil uveden izraz **krajšave** kot skupno poimenovanje za vse kategorije besed in besednih zvez, ki jih krajšamo; za različne kategorije krajšanja pa so se uvedli in ustalili termini: *simboli*, *okrajšave* in *kratice*. Podrobneje o poimenovalnih zagatah pri obravnavi krajšav v slovenskem pravopisnem izročilu glej Korošec (1993).

v seznam vnesla slovnice oznake za spol in besedne vrste ter socialnozvrstne oznake (npr. ž. – ženski spol, *prisl.* – prislov, *pog.* – pogovorno). Pravopis 1950 (SP 1950) pa prinaša samo seznam okrajšav, uporabljenih v slovarju. Precej bolj razširjen je seznam pogostih okrajšav, kratic in simbolov v pravopisu 1962 (SP 1962), kjer število okrajšav precej naraste. Prelom s tradicijo prinaša pravopis iz leta 2001 (SP 2001), ki okrajšavi podeljuje status samostojnega slovarskega sestavka, tako da so okrajšave kot posebna kategorija besed tudi sestavni del pravopisnega slovarja.

Ko v obravnavo poleg pravopisnih členov pritegnemo še seznam okrajšav, ki jih navaja Levec v § 695 (SP 1899: 101), ugotovimo, da je od 57 v Levčevem pravopisu navedenih okrajšav danes v SP 2001 ohranjenih 33. Mnoge okrajšave so bile opuščene, ker so vezane na besede, ki danes v jeziku ne živijo več, npr. okrajšava č. (tedaj za *častiti*) danes (po SP 2001) pomeni okrajšavo za *čas*. Če odštejemo devet latinskih okrajšav (npr. *l. c.* – loco citato, na navedenem mestu; *L. S.* – loco sigilli, na mestu pečata; *i. e.* – id est, to je), se seznam skrči na 25 slovenskih okrajšav, ki jih zasledimo tudi v sodobnih besedilih. Vendar se je tudi pri teh razmerje med znakom in pomenom razvezave spremenilo. Pri manjšem številu se je zapis spremenil zaradi izgube sledka za vsako okrajšano enoto.

	<i>na primer</i>	<i>svojeručno</i>	<i>to je</i>
SP 1898	<i>n. pr.</i>	<i>s. r.</i>	<i>t. j.</i>
SP 2001	<i>npr.</i>	<i>s.r.</i>	<i>tj.</i>

Preglednica 1: Primerjava med Levčevim in sodobnim pravopisom pri treh okrajšavah.

Nekatere okrajšave so spremenjene, saj pravilo o okrajšavi s prvim soglasnikom in poslednjim zlogom (SP 1899: § 694) v naslednjih pravopisih ni več zapisano, zato s tem pravilom povezana uporaba okrajšave *gpa.*³ (za *gospa*) v SP 1920, 1935, 1950 ni navedena. Precej bolj razširjen je seznam pogostih okrajšav, kratic in simbolov v SP 1962, kjer število okrajšav naraste, ponovno se pojavi okrajšava za naziv *gospa*. Tokrat v spremenjeni obliki *ga.*, ki jo nato uveljavlja tudi pravopis leta 2001.

Bežen pregled slovenskih pravopisnih priročnikov je pokazal, da so se na seznamu okrajšav v nespremenjeni obliki od prvega Levčevega pravopisa 1899 do danes ohranile le redke okrajšave (na primer: *g.* – gospod; *prof.* – profesor; *dr.* – doktor), če pustimo ob strani trdnost okrajšav latinskega izvora. Zato lahko sklepamo, da se razmerje med znakom, ki zaznamuje okrajšavo, in pomenom okrajšave dogovorno lahko spreminja, kar potrjujejo tudi raziskave drugih sodobnih jezikov.

.....
3 O pojavitvi okrajšave *gospa* v slovenskih pravopisih glej Dobrovoljc in Jakop (2011).

Raziskave s področja okrajšav v preteklih zgodovinskih obdobjih navajajo kot glavni razlog za številčni porast okrajšav v srednjeveških besedilih dejstvo, da so z okrajšavami besed zaradi dragega materiala (pergamenta), na katerega so pisali, skušali predvsem prihraniti dragoceni prostor (Petti 1972: 22). Čeprav je danes z razvojem digitalnih medijev to dejstvo postalo zanemarljivo, so okrajšave v sodobnih besedilih še vedno (pogosto) zastopane, verjetno ne le zaradi gospodarnosti izražanja, temveč zlasti zaradi njihove ustaljenosti.

Okrajšava	Razvezava	Pogostnost v GF
<i>d. o. o.</i>	družba z omejeno odgovornostjo	149.979
<i>d. d.</i>	delniška družba	68.151
<i>t. i.</i>	tako imenovani	56.570
<i>s. p.</i>	samostojni podjetnik	30.469
<i>op. p.</i>	opomba pisca/prevajalca	14.377
<i>Ur. l.</i>	Uradni list	13.393
<i>v. d.</i>	vršilec dolžnosti	11.178
<i>t. m.</i>	tega meseca	8.870
<i>k. o.</i>	katastrska občina	8.845
<i>p. p.</i>	poštni predal	6.145
<i>t. j.</i>	to je	4.529
<i>pr. n. š.</i>	pred našim štetjem	3.418
<i>op. a.</i>	opomba avtorja	3.358
<i>pr. n. št.</i>	pred našim štetjem	2.998

Preglednica 2: Najpogosteje pisane večbesedne okrajšave iz korpusa Gigafida s pogostnostmi.⁴

Da se nepotrebnemu ponavljanju pogosto rabljenih besed izognemo z dogovorno rabo okrajšav, opozarja že Levec v prvem slovenskem pravopisu: »Katere besede se krajšajo in kako se krajšajo, to določuje navada« (Levec 1899: 100). Razmerje med znakom, ki zaznamuje okrajšavo, in pomenom okrajšave je bolj zapleteno kot pri neokrajšanih besedah in v veliki meri odvisno od navade. Pregled slovenskih pravopisnih priročnikov je potrdil tudi dejstvo, da so nekatera Levčeva pravila o tvorbi okrajšav danes neveljavna (npr. pravilo o tvorbi okrajšav na samoglasnik). Za obravnavo okrajšav v novem pravopisnem slovarju je zato pomembno, da na podlagi avtentične besedilne rabe, izpričane v besedilnih korpusih za slovenščino, ugotovimo, katere novosti v rabi okrajšav so v pravopisnem slovarju neopažene, a se uporabnik z njimi srečuje v avtentičnih jezikovnih situacijah. Osredotočenje na aktualne zapise okrajšav pa hkrati

4 Za izvedeno poizvedbo po korpusu Gigafida, ki je Pravopisni komisiji pri SAZU služila za ugotovitev stanja in ki jo uporabljamo v pričujočem članku, se zahvaljujemo dr. Tomažu Erjavcu in dr. Simonu Kreku z Inštituta Jožef Stefan.

usmerja k premisleku in ugotavljanju, katere novosti so uporabniku prijaznejše in vodijo k možnosti večje jezikovne ustaljenosti ter so zato pomembne in upoštevanje vredne pri oblikovanju pravopisnih usmeritev in utemeljitev.

3 Okrajšave v *Slovarju pravopisnih težav*: slovarski nabor gradiva in predlogi za prenovo pravopisnih pravil

Pri zasnovi pravopisnega slovarja na začetku 21. stoletja je treba upoštevati, da z elektronsko dobo in spletnimi možnostmi objavljanja slovar dobiva značaj podatkovne zbirke, specializirane za normativne zadrege jezikovnega uporabnika. Načela, postopki in premiki, uporabljeni pri gradnji tehnološko podprte zbirke, so podrobneje opisani v prispevku *Pravopisno slovaropisje na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU* (Dobrovoljc in Bizjak Končar 2015), zato bomo na tem mestu orisali samo tista temeljna konceptualna izhodišča za oblikovanje pravopisnega slovarja in pravil v elektronski dobi, ki so nujna za pojasnitev okrajšav v pravopisnem slovarju in pravilih.

Nastajanje vsakega slovarskega dela spremljajo težke odločitve glede na predvideno makrostrukturno in mikrostrukturno zgradbo slovarja. Pri makrostrukturnih vprašanjih je v elektronski dobi prišlo do velikih premikov. S pomočjo računalniških orodij lahko zelene podatke pridobimo iz elektronskih zbirk z metodo podatkovnega rudarjenja, kar izgradnjo geslovnika sistemizira in pospeši. Aktualne podatke o zapisu in rabi okrajšav smo dobili s poizvedbami v besedilnem korpusu Gigafida.

Pri zasnovi pravopisnega slovarja novejši dobe je treba upoštevati, da je z elektronsko dobo in spletnimi možnostmi objavljanja prišlo tudi do pomembnega premika v načinih zapisa slovarske informacije. Medtem ko je bilo v klasičnih knjižnih publikacijah treba skrbeti za krajšanje slovarskih metapodatkov in shematiziranje ponavljajočih se slovarskih elementov, danes v elektronskih in spletnih objavah to ni več potrebno. Značilnosti spletnega pravopisnega slovarja, ki pripomorejo k odpravljanju pogostih zadreg uporabnikov, so zlasti:

- 1) neokrajšano navajanje slovarskih oznak (npr. besednovrstnih),
- 2) uvajanje neokrajšanih, na konkretno iztočnico vezanih pojasnil o rabi,
- 3) poudarjen pomen ilustrativnih zgledov,
- 4) povezava s pravili (v SPT s problemskim sklopom, imenovanim »pravopisna kategorija«).

Našteto pri okrajšavah ponazarja primerjava slovarskih sestavkov v SP 2001 in SPT (2014–) na slikah 1 in 2.

SP 2001	
itd. okrajš. in tako dalje	
SPT (2014–)	
Iztočnica	itd.
Besedna vrsta	<i>okrajšava</i>
Razvezava okrajšave	in tako dalje
Zgledi rabe	na koncu naštevanja, brez vejice Nesprejemljivo je, da mlade medicinske sestre, zdravniki, pravniki itd. ne morejo dobiti službe
Primerjaj	ipd., itn.
Pravopisna kategorija	okrajšave

Slika 1: Primerjava slovarskega sestavka pri okrajšavi *itd.* v SP 2001 in SPT (2014–).

SP 2001	
mag. okrajš. magister; magistrica	
SPT (2014–)	
Iztočnica	mag.
Besedna vrsta	<i>okrajšava</i>
Razvezava okrajšave	magister; magistrica
Zgledi rabe	pred imenom mag. Janez Novak za imenom, z vejico Janez Novak, mag. (stroke)
Pravopisna kategorija	okrajšave

Slika 2: Primerjava slovarskega sestavka pri okrajšavi *mag.* v SP 2001 in SPT (2014–)

Pomembna specifika SPT (2014–) je tudi eksplicitna utemeljevalno-aplikativno zasnova. Pravila so s slovarjem funkcijsko povezana v vseh slovenskih pravopisih. To pomeni, da pravila problem opišejo in posplošijo ter izberejo tipične zgleds, v slovarju pa je podatek o jezikovni normi podan ob posameznih slovarskih iztočnicah. Vendar je bila povezava med obema deloma eksplicitno prikazana le v prvem slovenskem pravopisu iz l. 1899, ko je Levec v slovarskem delu z navedbami številke člana pravil uporabnika usmerjal. Kasneje se je ta povezava zaradi širjenja obvestilnosti slovarja rahljala, posebej pri okrajšavah pa ni bila vzpostavljena, ker niso bile del pravopisnega slovarja. Spletni pravopisni slovar pa nam s hiperbesedilnostjo (povezava na problemski sklop) omogoča povezavo s pravopisnimi pravili kot argumentacijo pravopisne rešitve.⁵

.....

5 V SPT (2014–) je v razdelku »pravopisna kategorija« zaenkrat navedeno le splošno poimenovanje problemskega sklopa (tj. *okrajšave*), vendar bo to podrobneje dopolnjeno z ustreznimi pravopisnimi člani, ko bo Pravopisna komisija pregledala problemskemu sklopu pripadajoče člene in pripravila njihovo prenovu.

Za pojasnitev smiselnosti funkcijske povezanosti pravopisnih pravil in pravopisnega slovarja smo primerjali tematski sklop **okrajšave za mesece** v SP 2001 in SPT (2014–). V SP 2001 obsegajo okrajšave za mesece naslednje iztočnice: *jan.* – januar, *jun.* – junij, *jul.* – julij, *avg.* – avgust, *sept.* – september, *okt.* – oktober, *nov.* – november, *dec.* – december.

SP 2001	
avg. okrajš. avgust	
SPT (2014–)	
Iztočnica	avg.
Besedna vrsta	okrajšava
Razvezava okrajšave	avgust
Zgledi rabe	v datumu V Ljubljani, 15. avg. 2012
Pravopisna kategorija	okrajšave

Slika 3: Primerjava slovarskega sestavka pri *avg.* v SP 2001 in SPT (2014–).

Uporabnik se ob tem vpraša, ali okrajšave za mesece februar, marec, april in maj niso v rabi oz. ali je prišlo do napake v SP 2001. V SPT so v slovarju navedene vse okrajšave za mesece, v iztočnici ni le meseca maja, zato je uporabnik na to posebnost opozorjen pri iztočnici *maj* s sklicem na pravopisni člen, ki opiše neokrajšanost kot posebnost pri navajanju datumov. Zato je oblikovan predlog, da se pri okrajšavah v pravopisnih pravilih doda člen, ki opozarja na posebnost pri okrajšavah mesecev v slovenščini. S tega vidika pa bi bilo treba pregledati še nekatere druge tematske sklope okrajšav v gradivu in pravopisne člene, namenjene opisu posebnosti, dopolniti z ustreznimi zgledi.

Ob bežni predstavitvi okrajšav je nakazana nujnost dinamično zasnovanega spletnega priročnika, v katerem gradnja slovarske zbirke poteka ob sočasni naravnosti k določenim pravopisnim členom, poglavjem ali temam v pravopisnih pravilih.

4 Okrajšave in pravopisna pravila

Podrobnejši pretres prenovljenega oz. aktualiziranega nabora okrajšav, ki smo ga pripravili za spletno različico SPT (2014–), je namenjen ugotavljanju, ali pravopisna pravila ustrezno pokrijejo novo, empirično pridobljeno gradivo ter kako gradivske smernice in zakonitosti vplivajo na dopolnitev ali prenovo pravopisnih členov o okrajšavah v veljavnih pravopisnih pravilih (2001).

V SP 2001 so okrajšave obravnavane na treh mestih: v poglavju o piki (§ 249: Neskladenjska raba pike); v poglavju »Pisanje skupaj ali narazen« (§ 594: Okrajšave) in z definicijskega vidika v poglavju »Besedotvorje« (§ 1025: Krajšave). Tu izvemo o okrajšavah, da so »okrajšano pisane besede ali besedne zveze« in da je »znamenje okrajšanosti pika«. To pa je za pravopisna pravila najbrž premalo, saj bi morala ta uporabniku razložiti več o načinih krajšanja:

- ▷ kako se okrajša ena beseda in kako besedna zveza (s presledkom);
- ▷ kako se okrajšajo posamezne besede, upoštevajoč različne skozi zgodovino uveljavljene načine;
- ▷ kako se uporabljajo ločila pri okrajšavah (pika, vejica, presledek) in
- ▷ katere posebnosti si moramo zapomniti.

Zato bi bilo bolje, da bi bile okrajšave (podobno tudi kratice in simboli) v pravilih obravnavane celostno na enem mestu v posebnem razdelku.

V nadaljevanju prispevka se osredinjamo na tiste skupine okrajšav, ki so bistvene za razumevanje problematike krajšanja besed v slovenščini in za prikaz nujnosti dopolnitve veljavnih pravopisnih členov. Ob teh opozarjamo na raznolikost jezikovne rabe ter razmerje med jezikovnimi spremembami in življenjem družbe, torej na spremembe, ki smo jih prepoznali ob pripravi SPT (2014–) ter jih je treba v pravopisnih pravilih upoštevati in ovrednotiti.

4.1 Okrajšave ene besede

Že bežen pregled slovarskih sestavkov pokaže, da zunanja podoba okrajšanosti, ki jo predstavljata izbrani niz črk in pika kot znamenje okrajšanosti, sega v več smeri. To pomeni, da so na površju okrajšave *gdč.*, *rkp.*, *c.*, *dram.* in *dr.* podobne, a z vidika tvorjenosti zahtevajo izostren vpogled. Tako kot je nakazano že v prvem pravopisu (Levec 1899: 100–102), a kasneje žal izpuščeno iz vseh nadaljnjih pravopisov, je priporočljivo okrajšave ene besede obravnavati **glede na tip okrajšanosti**, saj uporabnik lahko razume razliko med *agl.*, *c.*, *dram.* in *dr.* šele, ko zapišemo vsa pravila tvorjenja okrajšav:

- a) da se piše samo prva črka besede (*c.* – cesta; *g.* – gospod);
- b) da se pišeta prva in zadnja črka besede (*dr.* – doktor; *ga.* – gospa);
- c) da se piše več začetnih črk, ki se končajo na soglasnik (*dram.* – dramaturg, dramaturginja, dramski, drama; *prof.* – profesor, profesorica) in
- č) da se iz besede izločijo za razločevanje pomena okrajšave ustrezni soglasniki, samoglasniki pa so izpuščeni (*gdč.* – gospodična; *mrd.* – milijarda; *tč.* – točka).

Znamenje okrajšave za vse štiri skupine je končna pika.

4.1.1 Okrajšave tvorjenk: zloženske in sestavljenke

Zahtevnejše oblike okrajšav ene besede so v SP 2001 opisane v poglavju »Pisanje skupaj in narazen« (§ 596 in 598) in so povezane s pisanjem **okrajšanih podrednih in prirednih zloženk**. Glede podrednih zloženk pravopis (§ 596) svetuje, da »[z]loženske krajšamo tako, da okrajšane dele pišemo brez odmika [...], npr. *l.r.* (*lastnoročno*)«. Vendar že pravila sama opozarjajo na posebnost, pravzaprav odmik od pravila (v § 598, ki je navedeno kot »Pomni«), saj dopuščajo tudi okrajšave zloženk brez vmesne pike (npr. *jsl.* – južnoslovanski). To poenostavitev zapisa potrjujejo tudi sodobno gradivo in že normirani zapisi v SP 2001 in SPT (2014–). Ob pregledu SP 2001 in SPT (2014–) smo ob vrsti že normiranih zapisov podrednih zloženk

brez vmesne pike (1) izluščili le štiri take (2), ki se pišejo v skladu s pravilom v aktualnem normativnem priročniku (§ 596):

(1)

jžsl. – južnoslovanski
rkp. – rokopis
stcsl. – starocerkvenoslovanski
stgerm. – staroermanski
stgr. – starogrški
mld. – mladoletni
zf. – znanstvenofantastični

(2)

lit.zg. – literarnozgodovinski
l.r. – lastnoročno
rim.kat. – rimskokatoliški
ž.r. – žiroračun

Predlog:

Pravilo o pisavi okrajšanih podrednih zloženek z vmesno piko in brez odmika (§ 596) bi lahko poenostavili, saj se prekriva s pravilom za okrajšanje nezloženih besed, pri katerih iz besede izločimo za razločevanje pomena okrajšave ustrezne črke (§ 598). Zato predlagamo, da se pravilo o okrajšavah z vmesno piko (§ 596), ki zahteva prepoznavanje meje med sestavinskima členoma, poenostavi in se pisava podrednih zloženek obravnava v okviru zgoraj predlaganega pravila (č) o tvorbi okrajšanih besed: »Brez vmesne pike pišemo okrajšave ene same besede, iz katere jemljemo značilno črko/značilne črke za besedno razločevanje.«

Pravilu nato dodamo ustrezne zglede, ki vsebujejo tudi različne podredne zloženke: npr. *jžsl.* – južnoslovanski, *zf.* – znanstvenofantastični. V ta sklop bi uvrstili tudi brez vezaja pisane priredne zloženke (vezalne zloženke): *sh.* – srbohrvaški, *ide.* – indoevropski. Predlagano pravopisno pravilo bi torej pisanje podrednih zloženek približalo splošnemu pravilu, ki za pisavo okrajšanih besed predvideva končno piko.

V razdelku »Posebnosti« pa lahko naštejemo:

- a) zglede za pisanje podrednih zloženek z vmesno piko in brez odmika: *lit.zg.* – literarnozgodovinski, *l.r.* – lastnoročno, *rim.kat.* – rimskokatoliški, *ž.r.* – žiroračun) ter
- b) zglede za pisanje prirednih zloženek z vmesno piko brez odmika in z vezajem: *angl.-slov.* – angleško-slovenski, *č.-b.* – črno-bel, *c.-kr.* – cesarsko-kraljevi).

Posebnosti temeljijo na primerih, ki jih potrjuje raba in so jih že potrdili tudi pravopisni priročniki. Nadaljnega razvoja ni mogoče predvideti, vsekakor pa bo treba posebnosti gradivsko spremljati in ugotavljati, kako se bodo sčasoma v rabi obrusile.

Pravopisi do danes niso obravnavali drugih tvorjenk, npr. sestavljenk, ki jih sodobno gradivo izkazuje, npr.: *ppolk.* – podpolkovnik.

4.1.2 Okrajšave lastnih imen

Ker se pravila za okrajšave praviloma oblikujejo po občnih besedah, bi bilo v pravopisnih pravilih priporočljivo opozoriti na okrajšana imena: bodisi osebna bodisi zemljepisna, kar je bilo narejeno le pri nekaterih zemljepisnih imenih. Dobro bi bilo, če pravilo opozori na okrajšave, ki ponazarjajo tako samostalnike kot pridevnike, kar prikazuje SPT (2014–), in sicer ne le kot prvi, temveč tudi kot jedrni del zemljepisnega imena (slika 4).

SP 2001	
Gor. okrajš. Gor(e)nji prvi del večbesednih zemljepisnih imen	
SPT (2014–)	
Iztočnica	Gor.
Besedna vrsta	<i>okrajšava</i>
Razvezava okrajšave	Gorenji
Zgledi rabe	prvi del večbesednih zemljepisnih imen Gor. Gomila; Gor. vas
Razvezava okrajšave	Gorenjska
Zgledi rabe	del večbesednih zemljepisnih imen Cerklje na Gor.
Razvezava okrajšave	Gornji
Zgledi rabe	prvi del večbesednih zemljepisnih imen Gor. Grad; Gor. Petrovci
Pravopisna kategorija	okrajšave

Slika 4: Primerjava slovarskega sestavka pri *Gor.* v SP 2001 in SPT (2014–).

Pravilo naj navede tudi nekaj ustreznih zgledov: npr. *St.* (*Stari; Sankt, Sveti*), *Sv.* (*Sveti*), *Zah.* (*Zahodni*).

Opozoriti bi bilo treba tudi, da pri kraššanju osebnih imen v večji meri upoštevamo načelo ohranjanja črk, ki so znamenja za en glas (npr. ime *Charles* kraššamo kot *Ch.* in ne *C.*). Podobno se je v slovenščini uveljavilo tudi kraššanje imena *Kristus* (*Kr.*).

SPT (2014–)	
Iztočnica	Ch.
Besedna vrsta	<i>okrajšava</i>
Razvezava okrajšave	Charles
Zgledi rabe	Pristali so na letališču Ch. de Gaulla
Pravopisna kategorija	okrajšave

Slika 5: Okrajšava *Ch.* v SPT (2014–).

SPT (2014–)	
Iztočnica	a. Chr. n.
Besedna vrsta	<i>okrajšava</i>
Razvezava okrajšave	lat. ante Christum (natum) : pred Kristusovim rojstvom
Zgledi rabe	leta 200 a. Chr. n.
Primerjaj	pr. Kr., pr. n. št.
Pravopisna kategorija	okrajšave

Slika 6: Okrajšava *a. Chr. n.* v SPT (2014–).

4.2 Okrajšave besednih zvez

Razločevanje drugega sklopa pravopisnih členov, ki obsegajo pravila za okrajšavo več besed, temelji na dveh zunanjih znamenjih: končni piki in presledku za vsako okrajšano besedo. V pravopisnih pravilih iz leta SP 2001 je to temeljno pravilo podano v poglavju »Pisanje skupaj in narazen« z besedami: »Okrajšave besednih zvez pišemo z odmikom za vsako okrajšano besedo.«

Razgledovanje po problemskih podsklopih okrajšanih besednih zvez v rastočem SPT (2014–) priča, da splošno pravilo o pisavi besednih zvez s presledkom in končno piko za okrajšano besedo ne pokriva ustrezno vseh podsklopov besednozveznih okrajšav, tj.:

- a) okrajšave stalnih besednih zvez v posebnih položajih,
- b) okrajšave v imenih gospodarskih subjektov,
- c) okrajšave iz latinščine,
- č) predložne okrajšave,
- d) končnice spletnih domen in datotek.

Naštete podskupine bi bilo treba osvetliti v posameznih pravopisnih členih. Pri tem je pomembno opozoriti na specifiko rabe okrajšav v besednih zvezah. Četudi težimo k neprekrivnosti okrajšav, pa ugotavljamo, da se okrajšave vedejo drugače, če so rabljene samostojno, in drugače, če so rabljene v besedni zvezi. Tako na primer okrajšavo *del.* lahko uporabimo za pridevnike (*delovni*, *delavski*) in samostalnike (*delavec*, *deležnik*, *deležje*), saj ni nevarnosti, da bi jih mešali, glede na to, da so uporabljene navadno v besedni zvezi. Podobno je z okrajšavo *skl.* (Dobrovoljc 2015a).

4.2.1 Okrajšave stalnih besednih zvez v posebnih besedilnih položajih

Sledenje tradiciji narekuje obravnavo nekaterih okrajšanih besednih zvez kot posebne skupine. V veljavnih pravilih 2001 (§ 597) skupaj, torej le z eno piko, pišemo okrajšave kot *itd.*

(in tako dalje), *itn.* (in tako naprej), *ipd.* (in podobno), *npr.* (na primer), *tj.* (to je), *mdr.* (med drugim), in to ne glede na njihovo večbesednost. Pri iskanju sistemske utemeljitve za to izjemo izpostavljam Dularjevo (1987/88) ugotovitev, ki opozarja na poseben status zvez s slovničnimi besedami. Dularjevo opažanje naj dopolnimo še s položajno specifikjo, saj so te zveze oz. okrajšave v funkciji sredstva, ki napoveduje ali končuje naštevanje, izpostavlja povedano.

Predlog ubeseditve tega člena naj torej upošteva tako sestavinsko kot položajno besedilno posebnost okrajšanih besednih zvez.

Ob tej skupini je mogoče pritegniti tudi dvodelne okrajšave, pri katerih je prva beseda predlog ali veznik, ki se ne okrajša: *po Kr.* (*po Kristusu*), *v pok.* (*v pokoju*), *in dr.* (in drugi). Tudi nekatere zgoraj naštete okrajšave so prvotno obstajale v tej obliki (npr. kot *na pr.*), po drugi strani se nekatere okrajšave iz te skupine že pojavljajo zapisane skupaj (*idr.*).

4.2.2 Okrajšave gospodarskih subjektov

Strokovnjaki in laiki (Lengar Verovnik 2012; Dobrovoljc 2015b) v javnosti opozarjajo na neenotnost pri pisanju okrajšanih besednih zvez, ki se navezujejo na poimenovanja podjetij. Namesto zapisa s presledkom za vsako okrajšano besedo (*d. o. o.* – družba z omejeno odgovornostjo) se vse pogosteje pojavlja zapis brez presledka (*d.o.o.*), kar se upravičuje zlasti z naslonitvijo na pravne dokumente (Zakon o gospodarskih družbah (ZGD-1), podrobneje pri Lengar Verovnik 2012), v katerih je stični zapis besednozveznih okrajšav podan kot norma: *družba z neomejeno odgovornostjo – d.n.o.*, *komanditna družba – k.d.*, *družba z omejeno odgovornostjo – d.o.o.*, *delniška družba – d.d.*, *komanditna delniška družba – k.d.d.*, *samostojni podjetnik – s.p.* Neskladje pravne in jezikoslovne norme priča o slabši jezikovni poučenosti pravnikov, ki so sestavljali zakon in predpis. Kljub temu pa omenjena pisna praksa prek pravnih, uradovnih in drugih uradnih besedil prodira tudi v splošno rabo. V SPT (2014–) so omenjene okrajšave v skladu s pravopisno normo pisane s presledkom pred okrajšanimi besedami (slika 7).

SPT (2014–)	
Iztočnica	d. o. o.
Besedna vrsta	<i>okrajšava</i>
Izgovor	déóó in dèóó
Razvezava okrajšave	družba z omejeno odgovornostjo
Zgledi rabe	z vejico Zaposlen je v podjetju Petka, d. o. o.
Primerjaj	deoo
Pravopisna kategorija	okrajšave

Slika 7: Okrajšava *d. o. o.* v SPT (2014–).

Pravopisni komisiji je bila prepuščena odločitev, ali:

- ▷ sprejeti pravniški zapisovalni način kot izjemo in pisati brez presledka med okrajšanimi besedami (*Petka, d.o.o.*), s čimer izenačimo te besede z zloženkami tipa *lit.zg. – literarnozgodovinski*;
- ▷ ohraniti sistemski pravopisni način okrajšanja (*Petka, d. o. o.*),
- ▷ nadaljevati poenostavljanje v smeri dogovornega krajšanja (*Petka, doo.*), s čimer se izognemo mešanju nastale okrajšave z drugimi tipi ter izpostavimo dogovornost.

Pravopisna komisija se je odločila, da sprejme prvi način kot izjemo in se pri obravnavi pristavčne vejice odloči tudi o morebitnem izpustu vejice za imenom.

4.2.3 Okrajšave iz latinščine

Kot posebno skupino je treba v pravopisnem členu uporabniku predstaviti okrajšave, prevzete iz latinskega jezika. V SPT (2014–) je uporabniku v pomoč zapisana latinska in ustrezna slovenska pomenska razveza, kakor tudi pojasnilo o okoliščinah rabe (slika 8).

SPT (2014–)	
Iztočnica	i. e.
Besedna vrsta	<i>okrajšava</i>
Razvezava okrajšave	lat. id est : to je, to se pravi
Zgledi rabe	z vejico Namen mojega zadnjega pisma je bil jasno zapisan v zadnjem odstavku, i. e. kdo sme zahtevati od občana, da pokaže osebno izkaznico
Glej	tj.
Pravopisna kategorija	okrajšave

Slika 8: Okrajšava *i. e.* v SPT (2014–).

Kot posebnost pri tem členu je treba navesti zapis nekaterih latinskih okrajšav s samimi velikimi črkami, npr.: *N. N.* (neznanec, neznanka), *P. S.* (pripis), *R. I. P.* (Naj počiva(jo) v miru), kar je iz slovarja razvidno samo posredno (slika 9).

SPT (2014–)	
Iztočnica	P. S.
Besedna vrsta	<i>okrajšava</i>
Razvezava okrajšave	lat. post scriptum : pripis
Zgledi rabe	v pismih Kaj naj rečem? Pri odgovorih se niste izkazali. Vaša Jana Novak P. S. Vaše pismo s popravki pričakujem po e-pošti.
Pravopisna kategorija	okrajšave

Slika 9: Okrajšava *P. S.* v SPT (2014–)

4.2.4 Končnice spletnih domen in datotek: okrajšave, simboli ali kratice s piko?

Pika kot znamenje okrajšanosti je v pravopisnih pravilih 2001 obravnavana le kot končno ločilo. V SPT (2014–) pa je trenutno enaindvajset enot, ki smo jih vključili med okrajšave, četudi jih splošno pravilo ne pokrije, saj vsebujejo piko spredaj (slika 10). Poleg tega so le nekatere izmed njih prave okrajšave, pri preostalih bi lahko govorili o simbolih. Razlog za poimevalno omahovanje je narava teh krajšav, saj so različnih tipov:

- 1) prave okrajšave: *.com* – angl. company, podjetje; *.net* – angl. network, 'omrežje'; *.org* – angl. organisation, (neprofitna) organizacija; *.biz* – angl. business 'posel'; *.doc* – angl. document, dokument; *.exe* – angl. executable 'izvršilen';
- 2) kratice: *.pdf* – iz kratice PDF, ki pomeni v angl. portable document format; *.gif* – iz kratice GIF, ki pomeni v angl. graphics interchange format; *.jp(e)g* – iz kratice JPEG, ki pomeni v angl. joint photographic experts group;
- 3) simboli, kode: *.si* – Slovenija, *.eu* – Evropska unija.

SPT (2014–)	
Iztočnica	.si
Besedna vrsta	<i>okrajšava</i>
Razvezava okrajšave	Slovenija
Zgledi rabe	kot spletna domena Pravila za registracijo domene .si so precej stroga stično www.fran.si
Pravopisna kategorija	okrajšave

Slika 10: Slovarski sestavek *.si* v SPT (2014–).

Zaradi lažjega zajetja v posebno skupino oziroma problemski sklop jih v SPT (2014–) zaenkrat obravnavamo v okviru skupine okrajšav (glej tudi Dobrovoljc in Jakop 2011: 104). Pri prenovi poglavja o okrajšavah je treba piko v položaju spredaj natančneje opisati tudi z vidika tehničnega ločevalnega znamenja ter izpostaviti stičnost tega zapisa v spletnih in elektronskih naslovih (www.ljubljana.si).

4.3 Druge posebnosti okrajšav

V prenovljenih pravopisnih pravilih pa je treba poleg naštetega opozoriti na nesistemske pojave pri nekaterih okrajšavah, ki prevzemajo lastnosti samostojnih leksemov (1, 2) oziroma ki izstopajo zaradi razlik med njihovo pisno in govorno realizacijo (3).

(1) Sklanjanje okrajšav

Sklanjanje pri okrajšavi *ga*. (gospa), in sicer v rodilniku, dajalniku in mestniku *ge*. (gospe) ter tožilniku in orodniku *go*. (gospo), je posebnost, ki se je pojavila s pravopisom leta 2001.

Pojav srečamo v drugačni obliki še pri okrajšavah gospodarskih družb, o čemer piše Lengar Verovnik (2012: 19), ki opozarja, da slovnično pregibanje po spolu in številu ta tip okrajšav pri-

bližuje kraticam, definicijsko pa jih oddaljuje od skupine okrajšav tudi vse pogostejše pisanje brez razmikov (*d.o.o.-ji, d.d.-ji, s.p.-ji*).

(2) **Branje okrajšav v nerazvezani obliki in njihovo leksikaliziranje**

Okrajšave navadno beremo tako, da jih sproti razvezujemo: *Govoril je s prof. Novakom* – beremo: *s profesorjem Novakom*. Za nekatere okrajšave se je uveljavilo le črkovalno branje (b. p. [bə pə in bé pé], b. l. [bə lə], ddr. [dədərə], .doc [pika dôc]), kar je v SPT (2014–) tudi označeno (slika 11).

SPT (2014–)	
Iztočnica	.doc
Izgovor	píka dôc
Besedna vrsta	<i>okrajšava</i>
Razvezava okrajšave	Slovenija
Zgledi rabe	kot datotečna končnica format.doc v imenih datotek, stično Besedilo je shranjeno v dokumentu Znaki.doc
Pravopisna kategorija	okrajšave

Slika 11: Slovarki sestavek .doc v SPT (2014–).

Ob črkovalno branih okrajšavah lahko pogosto, a ne praviloma, spremljamo proces postopne leksikalizacije, npr. d. d. > *dede*, s. p. > *espe*, d. o. o. > *deoo*, v. d. > *vede* ipd. (slika 12).

SPT (2014–)	
Iztočnica	s. p.
Besedna vrsta	<i>okrajšava</i>
Izgovor	ès pé in sò pò
Razvezava okrajšave	samostojni podjetnik
Zgledi rabe	del imena Janez Novak, s. p., Ljubljanska cesta 120, Laško
Pravopisna kategorija	okrajšave
SPT (2014–)	
Iztočnica	èspé
Pregibanje	-êja
Besedna vrsta	<i>samostalnik moškega spola</i>
Pomenska uvrstitev	samostojni podjetnik
Zgledi rabe	popoldanski espe Kakšna je prednost deooja pred espejem? Radi bi oblikovali mrežo svojih espejev
Izvor	s. p.
Pravopisna kategorija	leksikalizirane okrajšave

Slika 12: Prikaz slovarskih sestavkov *s. p.* in *espe* v SPT (2014–).

(3) *Okrajšave, ki ne sledijo sestavinam besedne zveze*

Pri pripravi okrajšav za SPT (2014–) smo zasledili tudi nove okrajšave, kot je *ddr.* (dvojni doktor oz. dvojna doktorica)⁶ in *ddd.* (trojni doktor oz. trojna doktorica), ob katerih se je uveljavil povsem nov način okrajšanja. Pri tem je treba opozoriti na izključevanje dvojnega navajanja:

*Akademik ddd. Maček se je srečal z zgodovino Olimja med raziskovanjem področja tlake.
Konferenco je odprl Evgen Bavčar, trojni doktor znanosti.*

SPT (2014–)	
Iztočnica	ddr.
Izgovor	dadərə
Besedna vrsta	<i>okrajšava</i>
Razvezava okrajšave	dvojni doktor; dvojna doktorica
Zgledi rabe	pred imenom Predavanje bo moderiral ddr. Janez Novak
Primerjaj	dr.
Pravopisna kategorija	okrajšave

Slika 13: Slovarki sestavek *ddr.* v SPT (2014–).

Sklep

Za presojo problematike okrajšanih besed in besednih zvez ter za dopolnitev in vpeljavo ustreznih, razširjenih pojasnil in zgledov v novih pravopisnih členih smo upoštevali novosti, ki jih prinaša sodobno gradivo. Nabor okrajšav v SPT (2014–) je izhodišče za obravnavo, dopolnitev in vpeljavo razširjenih pravil in zgledov glede na veljavna pravopisna pravila 2001.

Ob podrobnejšem pretresu slovarskega nabora okrajšav smo ugotovili, da zunanja podoba okrajšanosti, ki jo predstavljata okrajšana beseda in pika kot znamenje okrajšanosti, sega v več smeri in s tem kaže na problemsko večdimenzionalnost okrajšanih besed. Zato predlagamo, da se okrajšavam (podobno tudi kraticam) v pravopisnih pravilih nameni samostojno poglavje. Za preglednejšo predstavitev problematike priporočamo uvedbo dveh izhodiščnih problemskih sklopov. Prvi sklop pravopisnih členov naj predstavi pravila in posebnosti krajšanja, drugi sklop naj se osredini na okrajšave besednih zvez. Pri tem naj bodo izpostavljene posebnosti v zgodaj nakazanih okvirih: okrajšave lastnih imen, okrajšave tvorjenk; okrajšave stalnih besednih zvez v posebnih položajih, okrajšave iz latinščine, okrajšave predložnih zvez in okrajšave v imenih gospodarskih subjektov.

6 Razvezava okrajšav *ddr.* in *ddd.* ni povsem ustaljena: pravopisni razvezavi »dvojni doktor« namreč oporekajo tisti, ki menijo, da mora razvezava odsevati dejstvo, da sta bila opravljena dva doktorata, torej: *dvakratni doktor*. V nekaterih okoljih menijo, da bi namesto opisnega izraza morali ponoviti osnovni naziv, torej namesto *dvojni/dvakratni doktor* raje *doktor doktor*. Prim. Jezikovna vprašanja pri Lektorskem društvu Slovenije: *Kako se prebere osebe z dvojnim doktoratom?* URL: http://www.lektorsko-drustvo.si/forum/slovenski-jezik/jezikovna-vprasanja/1397640811_kako-se-prebere-naziv-osebe-z-dvojnim-doktoratom (vpogled januar 2015).

Literatura in viri

- CHASSANT, Alphonse, 1970: *Dictionnaire des abréviations latines et francaises usitées dans les inscriptions lapidaires et métalliques, les manuscrits et les chartes du moyen âge*. Hildesheim: Georg Olms Verlag.
- DOBROVOLJC, Helena, BIZJAK KONČAR, Aleksandra, 2015: Pravopisno slovaropisje na Inštitutu za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. *Slavia Centralis* 2015/1. 20–36.
- DOBROVOLJC, Helena, JAKOP, Nataša, 2011: *Sodobni pravopisni priročnik med normo in predpisom*. Ljubljana: Založba ZRC.
- DOBROVOLJC, Helena, 2015a: *Okrajšava za sklon in sklanjatev*. Jezikovna svetovalnica Inštituta za slovenski jezik. <<http://isjfr.zrc-sazu.si/sl/svetovalnica/okrajšava-za-sklon-in-sklanjatev>>
- , 2015b: *Pisanje okrajšave d. o. o. ...: Je pravopisno pravilo še aktualno?*. Jezikovna svetovalnica Inštituta za slovenski jezik. <<http://isjfr.zrc-sazu.si/sl/svetovalnica/pisanje-okrajšave-d-o-o-je-pravopisno-pravilo-se-aktualno>>
- DULAR, Janez, 1987/88: Dva pravopisna samospeva. *Slava* 1. 5–12.
- KOROŠEC, Tomo, 1993: O krajšavah. Miran Hladnik (ur.): *Zbornik predavanj*. Ljubljana: Center za slovenščino kot tuji ali drugi jezik pri Oddelku za slovanske jezike in književnosti Filozofske fakultete. 15–27.
- Načrt pravil za novi slovenski pravopis* 1981: SAZU, Inštitut za slovenski jezik. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Gigafida = <<http://www.gigafida.net>>
- LENGAR VEROVNIK, Tina, 2012: Pravopisna norma proti normam drugih ved in področij človekovega delovanja, ravnanja. Nataša Jakop, Helena Dobrovoljc (ur.): *Pravopisna stikanja*. Ljubljana: Založba ZRC. 17–25.
- PETTI, Anthony G., 1977: *English Literary Hands from ciubier to Dryden*. London: E. Arnold.
- SP 1899 = *Slovenski pravopis*. Sestavil Fran Levec. Dunaj: Cesarsko kraljeva zaloga šolskih knjig.
- SP 1920 = *Slovenski pravopis*. Sestavil Anton Breznik. Ljubljana: Jugoslovanska knjigarna.
- SP 1935 = *Slovenski pravopis*. Anton Breznik, Fran Ramovš (ur.). Ljubljana: Znanstveno društvo.
- SP 1937 (²1938) = *Slovenski pravopis*, Mala izdaja. Priredila A. Breznik in F. Ramovš, Ljubljana: Jugoslovanska knjigarna.
- SP 1950 = *Slovenski pravopis*. Ljubljana SAZU (izd.). – Državna založba Slovenije (zal.).
- SP 1962 = *Slovenski pravopis*. Ljubljana: SAZU (izd.) – Državna založba Slovenije (zal.).
- SP 2001 = *Slovenski pravopis*, 2001. Jože Toporišič idr. Ljubljana: SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU (izd.) – Založba ZRC (zal.).
- SSKJ 1970–1991, ²2014 = *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. Ljubljana: SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU (izd.) – Državna založba Slovenije (zal.).
- SPT (2014–) = *Slovar pravopisnih težav*, 2014–. Helena Dobrovoljc, Aleksandra Bizjak Končar, (ur.). Ljubljana: Založba ZRC. <<http://www.fran.si/spt>>
- TOPORIŠIČ, Jože, 1992: *Enciklopedija slovenskega jezika*. Ljubljana: Cankarjeva založba.